

POSTANOWIENIE

14 marca 2024 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Agnieszka Piotrowska

na posiedzeniu niejawnym 14 marca 2024 r. w Warszawie

w sprawie z wniosku R. G.

z udziałem Z. G.

o podział majątku wspólnego,

na skutek skargi kasacyjnej Z. G.

od postanowienia Sądu Okręgowego w Krakowie

z 8 czerwca 2022 r., II Ca 1530/21,

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Postanowieniem wstępnym z 21 kwietnia 2021 r. Sąd Rejonowy dla Krakowa -Podgórze w Krakowie w sprawie z wniosku R. G. z udziałem Z. G. o podział majątku wspólnego ustalił w pkt I nierówne udziały w majątku wspólnym wnioskodawczynie (65%) i uczestnika (35%); w pkt II ustalił, że w skład majątku wspólnego wnioskodawczynie i uczestnika nie wchodzi: a) bliżej opisane prawa majątkowe przysługujące uczestnikowi w związku z prowadzeniem działalności gospodarczej w formie spółki cywilnej; b) kwota 350 000 zł pochodząca ze sprzedaży bliżej opisanego lokalu mieszkalnego. Apelacje wnioskodawczynie i uczestnika od tego orzeczenia zostały oddalone postanowieniem Sądu Okręgowego w Krakowie z 8 czerwca 2022 r. Uczestnik wniósł skargę kasacyjną,

opierając wniosek o jej przyjęcie do rozpoznania na przyczynach kasacyjnych objętych art. 398⁹ § 1 pkt 1, 2 i 4 k.p.c.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna jest nadzwyczajnym środkiem zaskarżenia przysługującym od prawomocnych orzeczeń sądu drugiej instancji, służącym ochronie interesu publicznego przez zapewnienie jednolitości wykładni i stosowania prawa, wkład Sądu Najwyższego w rozwój prawa i jurysprudencji oraz eliminowanie z obrotu prawnego orzeczeń wydanych w postępowaniu nieważnym lub orzeczeń oczywiście niezgodnych z prawem. Stosownie do 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania w razie wykazania przez stronę, że w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Z punktu widzenia funkcji oraz założeń skargi kasacyjnej jako nadzwyczajnego środka zaskarżenia, rolę „przedsądu” jest wstępna selekcja skarg pod kątem spełniania wymienionych wyżej kryteriów (przyczyn kasacyjnych) kwalifikujących skargę do jej przedstawienia Sądowi Najwyższemu w celu merytorycznego rozpoznania.

We wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania skarżący podniósł, że w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, względnie potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów na gruncie art. 43 k.r.o. dotyczące kwestii, czy możliwe jest ustalenie z ważnych powodów nierównych udziałów małżonków w majątku wspólnym ze względu na przypisywane jednemu z małżonków niewłaściwe zachowanie niezwiązane z kwestiami majątkowymi w przypadku rozwiązania małżeństwa przez rozwód z winy obojga małżonków.

W nawiązaniu do tak sformułowanej przyczyny kasacyjnej należy przypomnieć, że istotnym zagadnieniem prawnym w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. jest problem nowy i dotychczas niewyjaśniony, dotyczący ważnego abstrakcyjnego zagadnienia jurydycznego, którego rozstrzygnięcie przez Sąd Najwyższy przy okazji rozpoznania skargi kasacyjnej przyczyni się do rozwoju

prawa i orzecznictwa oraz będzie miało znaczenie nie tylko dla tej konkretnej, jednostkowej sprawy, ale także dla innych podobnych spraw. Skarżący powinien sformułować to zagadnienie w sposób przyjęty przy przedstawianiu Sądowi Najwyższemu przez sąd powszechny zagadnienia prawnego na podstawie art.390 k.p.c., zawrzeć we wniosku pogłębiony wywód prawny uzasadniający zgłoszone wątpliwości, wykazać zasadność proponowanego sposobu jego rozstrzygnięcia, a także wadliwość rozwiązania przez Sąd drugiej instancji postawionego problemu prawnego w sposób rzutujący na wynik sprawy. Druga przytoczona we wniosku przyczyna kasacyjna zachodzi w sytuacji wykazania przez skarżącego braku zgodności rozstrzygnięć w sprawach o takich samych lub bardzo podobnych stanach faktycznych, w których mają zastosowanie te same przepisy, wykładane lub stosowane w sposób prowadzący do odmiennych - zróżnicowanych albo sprzecznych - orzeczeń albo decyzji procesowych. Powołując się na tę przyczynę, skarżący powinien opisać, na czym polega trudność w interpretacji określonych przepisów prowadząca do niepożądanego wyżej stanu oraz zilustrować swoje twierdzenia przykładami takich rozbieżnych rozstrzygnięć.

Skarżący nie sprostął powyższym wymaganiom ze względu na to, że problematyka przesłanek ustalenia przez sąd nierównych udziałów w majątku wspólnym małżonków nie ma waloru nowości i jest przedmiotem licznych orzeczeń Sądu Najwyższego oraz wypowiedzi piśmiennictwa. Jak wyjaśniono w judykaturze Sądu Najwyższego, art. 43 § 2 k.r.o. formułuje dwie przesłanki ustalenia nierównych udziałów w majątku wspólnym, które muszą wystąpić łącznie i które pozostają do siebie w takim wzajemnym stosunku, że żadne „ważne powody” nie stanowią podstawy takiego orzeczenia, jeżeli stopień przyczynienia się małżonków do powstania majątku wspólnego jest równy, a jednocześnie - nawet różny stopień przyczynienia się małżonków do powstania tego majątku nie stanowi podstawy ustalenia nierównych udziałów, jeżeli nie przemawiają za tym „ważne powody”. Innymi słowy, wyróżnienie przez ustawodawcę tych dwu przesłanek sprawia, że sam nierówny stopień przyczynienia się małżonków do powstania majątku wspólnego nie może być uznany za ważny powód w rozumieniu komentowanego przepisu (zob. postanowienia Sądu Najwyższego z 24 kwietnia 2013 r., IV CSK 553/12, OSNC-ZD 2014, Nr B, poz. 24 i z 6 kwietnia 2005 r., III CK 469/04).

Ważne powody w rozumieniu przytoczonego przepisu to okoliczności, które, oceniane z punktu widzenia zasad współżycia społecznego, sprzeciwiają się przyznaniu jednemu z małżonków korzyści z tej części majątku wspólnego, do której powstania się nie przyczynił. Ocena ważnych powodów uwzględnia nie tylko aspekt majątkowy, ale również etyczny, co wyraża się w postulacie dokonywania ich analizy przy uwzględnieniu zasad współżycia społecznego (zob. postanowienia Sądu Najwyższego z 22 września 1997 r., II CKN 306/97 oraz z 21 listopada 2002 r., III CKN 1018/00). W orzecznictwie Sądu Najwyższego wyjaśniono już także, że nie chodzi tu o winę w rozkładzie pożycia, ale o winę odnoszoną do nieprzyczyniania się do powstania majątku wspólnego lub przyczyniania się w mniejszym stopniu, niż to wynika z możliwości małżonka (zob. postanowienia Sądu Najwyższego z 8 lutego 2018 r., II CNP 11/17 i z 7 czerwca 2000 r., III CKN 455/00). Ważnym powodem jest w szczególności naganne postępowanie małżonka, przeciwko któremu jest skierowane żądanie ustalenia nierównych udziałów, polegające na tym, że w sposób rażący lub uporczywy nie przyczyniał się on do powstania majątku wspólnego stosownie do sił i możliwości zarobkowych (zob. postanowienia Sądu Najwyższego z 26 listopada 1973 r., III CRN 227/73, OSNCP 1974, poz. 189 oraz z 2 października 1997 r., II CKN 348/97). Z uzasadnienia zaskarżonego postanowienia wynika, że Sąd drugiej instancji miał na uwadze przedstawione poglądy orzecznictwa, a zachowanie uczestnika polegające na utrzymywaniu wieloletnich relacji z innymi kobietami i wydatki, jakie w związku z tym ponosił, okoliczność spożytkowania przez uczestnika kwoty ze uzyskanej ze sprzedaży lokalu mieszkalnego, jak również zaciąganie pożyczek i kredytów konsumpcyjnych w znacznych rozmiarach bez informowania wnioskodawczynie, ocenił jako istotne uszczuplenie majątku wspólnego z przyczyn leżących po stronie uczestnika. Skarżący nie wykazał zatem, że występują przyczyny kasacyjne wskazane w art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 2 k.p.c.

Skarżący podniósł także, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.) ze względu na rażące naruszenie art. 327¹ § 1 k.p.c. albowiem zarówno uzasadnienie postanowienia Sądu Rejonowego jak i orzeczenie Sądu Okręgowego przemilczają wniosek uczestnika co do wzięcia pod uwagę rozliczeń związanych z przynależnością do majątku wspólnego małżonków garażu,

a całkowite pominięcie tego istotnego składnika majątku dyskwalifikuje zapadłe orzeczenia i w istocie uniemożliwia kontrolę kasacyjną. Według uczestnika, tę samą wadę stanowi sprzeczność między ustaleniem przez Sądy orzekające, że składnik majątku jakim jest suma uzyskana ze sprzedaży mieszkania nie wchodzi do majątku wspólnego małżonków a wskazaniem, że rzekome zmarnotrawienie części tej kwoty jest przesłanką dla ustalenia nierównych udziałów w majątku wspólnym małżonków na podstawie art. 43 § 2 k.r.o.

Oparcie wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania na przyczynie objętej art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. nakłada na skarżącego powinność wykazania kwalifikowanej postaci naruszenia konkretnych przepisów prawa materialnego lub procesowego, naruszenia dostrzegalnego *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, bez potrzeby zagłębiania się w szczegóły sprawy lub dokonywania jej poszerzonej analizy. Należy też przypomnieć, że zgodnie z powszechnie aprobowanym w orzecznictwie i nauce prawa poglądem, o przyjęciu skargi kasacyjnej do rozpoznania nie decyduje *per se* nawet oczywiste naruszenie konkretnego przepisu, lecz jego skutek polegający na wydaniu oczywiście nieprawidłowego orzeczenia, które nie może się ostać (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 7 stycznia 2003 r., I PK 227/02, OSNP 2004 r., Nr 13, poz. 230).

W orzecznictwie Sądu Najwyższego utrwalone jest stanowisko, że naruszenie przez sąd drugiej instancji przepisów odnoszących się do sposobu sporządzania uzasadnienia orzeczenia może jedynie wyjątkowo stanowić usprawiedliwioną podstawę kasacyjną; ma to miejsce, gdy wskutek uchybienia wymaganom stawianym uzasadnieniu, zaskarżone orzeczenie nie poddaje się kontroli kasacyjnej (zob. np. wyroki Sądu Najwyższego: z 7 października 2005 r., IV CK 122/05; z 28 listopada 2007 r., V CSK 288/07 oraz z 21 lutego 2008 r., III CSK 264/07, OSNC-ZD 2008, Nr D, poz. 118). Przedmiotem oceny Sądu Okręgowego było postanowienie wstępne w drodze którego sąd rozstrzyga spory między uczestnikami postępowania nieprocesowego wskazane w art. 567 § 2, 618 § 1 i 685 k.p.c., a zatem także spór dotyczący tego, czy pewien przedmiot należy do masy majątkowej objętej wspólnością majątkową małżeńską. W tej sprawie spór uczestników dotyczył zaś tego, czy do majątku wspólnego uczestników należą prawa majątkowe przysługujące uczestnikowi w związku

z prowadzeniem działalności gospodarczej w formie spółki cywilnej oraz kwota 350 000 zł pochodząca ze sprzedaży bliżej opisanego lokalu mieszkalnego. Z ustaleń faktycznych wynika, że 11 kwietnia 2012 r. uczestnik darował wnioskodawczyni przedmiotowy garaż do jej majątku osobistego. W uzasadnieniu zaskarżonego orzeczenia Sąd Okręgowy wyjaśnił także, że nie występuje sprzeczność między ustaleniem, że kwota uzyskana ze sprzedaży lokalu mieszkalnego nie wchodzi do majątku wspólnego małżonków, a wskazaniem, że spożytkowanie części tej kwoty (w połączeniu z innymi opisanymi wyżej okolicznościami) jest przesłanką dla ustalenia nierównych udziałów w majątku wspólnym małżonków. W sprawie o podział majątku wspólnego po ustaniu wspólności majątkowej między małżonkami skład majątku wspólnego ustala się według chwili ustania wspólności majątkowej, a jego wartość według stanu tego majątku oraz cen w chwili dokonywania podziału (uchwała Sądu Najwyższego z 23 lutego 2018 r., III CZP 103/17, OSNC 2019, nr 2, poz. 13). Z ustaleń dokonanych przez Sądy orzekające wynika zaś, że w momencie ustania wspólności majątkowej uczestnik nie posiadał już środków uzyskanych ze sprzedaży lokalu, które spożytkował przed ustaniem tej wspólności, przy czym nie był w stanie wykazać, w jakim stopniu na potrzeby rodziny (po odliczeniu kwoty przeznaczonej na zwrot pożyczek). Dokonując oceny przesłanek ustalenia nierównych udziałów w majątku wspólnym małżonków (art. 43 § 2 k.r.o.) Sądy orzekające miały także na względzie, że to wskutek zachowania uczestnika lokal mieszkalny nie został skutecznie nabyty pomimo przeznaczenia na ten cel znacznych środków z majątku wspólnego.

W tym stanie rzeczy orzeczono, jak w sentencji. Z uwagi na to, że rozstrzygnięcie przez Sąd drugiej instancji dotyczyło kwestii zawartej w postanowieniu wstępnym Sąd Najwyższy nie orzekł o kosztach postępowania kasacyjnego, pozostawiając tę kwestię do rozstrzygnięcia w orzeczeniu kończącym postępowanie (art. 108 § 1 k.p.c. w zw. z art. 398²¹ k.p.c., art. 391 § 1 k.p.c. i art. 13 § 2 k.p.c.).

[SOP]

